

Galatským 4,8-19

Připomínáme si, že galatské sbory tvořili převážně křesťané původem z pohanských národů. Náhle mezi nimi ale začali působit křesťané původem ze židů, kteří byli ještě pevně fixováni na Mojžíšův zákon. Začali tam učit, že aby mohli být spaseni, musí kromě víry v Krista přijmout a dodržovat Mojžíšův zákon. Pavel se, jak jen může, snaží vysvětlit, jak nebezpečné toto učení je. Vlastně by to byl krok zpět, krok zpátky k něčemu, z čeho nás Kristus již vysvobodil. Vždyť právě na židovském národě se názorně vyjevilo, že člověk sám ze svých sil není schopen Boží zákon naplnit, není schopen vlastními silami k Bohu dospět. Naopak, Pavel v předešlých statích přirovnává lidskou snahu o naplnění Boží vůle jako těžkou a nesplnitelnou otročinu. Snaha hříšného člověka naplnit Boží zákon – to je nefalšovaná a bezvýhodná otročina. Břemeno, které nelze unést. Každý se pod jeho tíhou musí zhroutit. Proto je pro Pavla, který v tom všem vyrostl, nepochopitelné, proč se ti galatští křesťané chtějí vydat cestou, na níž selhal celý Izrael, i když ten zákon Boží měl už cca 1300 let. Proč na sebe chcete uvrhnout to otrocké jho lidských snah, když přišel Kristus, který vysvobozuje z moci hříchu, smiřuje nás s Bohem a dává nám svého Ducha, Ducha nového života? Proč do toho znovu vnášet tu beznadějnou snahu dojít spásy vlastními silami? Když už jste se stali svobodnými v Kristu, Božími dětmi, dědici Božího zaslíbení, proč se znovu chcete uvrhnout do postavení otroků? „Protože jste synové, poslal Bůh do našich srdcí Ducha svého Syna, Ducha volajícího Abba, Otče. A tak už nejsi otrok, nýbrž syn, a když syn, tedy z moci Boží i dědic“ (4,6-7)

1. Návrat k ubohým mocnostem

Dnes na to Pavel navazuje: „Dříve jste však neznali Boha a byli jste **otroky bohů**, kteří ve skutečnosti bohy nejsou. Nyní jste však Boha poznali; lépe řečeno: byli jste od Boha poznáni. Jak to, že se zase navracíte k těm **bezmocným a ubohým mocnostem** a chcete se jim dát znovu do **otroctví**?“ Galatáné byli původem pohané. Tedy dříve sloužili pohanským bohům – modlám. Nic jiného neznali. Pohané (Řekové) se snažili naklánět si své bohy různými úkony, obětinami atd. Ale i oni poznávali tu tíži bezmoci, když sloužili bohům, kteří bohy ve skutečnosti nebyli, kteří jim nemohli odpovědět, protože neexistovali. V dobách apoštolů se čím dál tím silněji objevovala jistá vyčpělost úcty ke starým bohům, byl cítit hlad po něčem novém, po autentickém duchovním zážitku, po skutečném prožitku spásy.

Tedy pohanskou modloslužbu Galatáné opustili. Ale podle Pavla se chtějí vrhnout do něčeho podobně marného a beznadějného. Uvrhnout se pod jho Mojžíšova zákona. Pavel velice odvážně přirovnává marnost služby Božímu zákonu k marné službě pohanů jejich bohům. Podobně jako pohanská modloslužba byla službou bezmocným a ubohým mocnostem, tak i snaha spasit se dodržováním Božích přikázání, je právě tak bezmocná a ubohá, a nevede k cíli. Jinými slovy svět pohanů i židů úplně stejnou měrou potřeboval Krista. Ať už pohané bez zákona nebo židé se zákonem – který ale nebyli schopni naplnit.

Jak konkrétně se ten krok od svobody v Kristu k (novému) otroctví (Mojžíšova zákona) projevoval? „*Dodržujete ustanovení pro dny a měsíce, období a roky!*“ (v. 10). Asi to nebylo to jediné, ale byl to asi výrazný příklad. Judaisté mezi Galatany patrně silně prosazovali ustanovení Mojžíšova zákona pro různé sváteční dny. S tím se samozřejmě pojilo i dodržování všech možných nařízení, co se smí a nesmí v takové dny dělat. Tento vliv se patrně objevoval také v Kolosis: „*Nikdo tedy nemá právo odsuzovat vás za to, co jíte nebo pijete, nebo kvůli svátkům, kvůli novoluní nebo sobotám. To všechno je jen stín budoucích věcí, ale skutečnost je Kristus*“ (Ko 2,16-17). Hrozilo, že Galatští začnou vidět podstatu křesťanského života v dodržování všemožných ustanovení a předpisů, že se jim vytratí ta jedinečnost a postačitelost Krista, a toho, co pro nás učinil.

Pavel jinak nebyl nutně proti tomu, když někdo dodržoval něco z židovských tradic – zejména u těch, kdo v nich vyrostli. Řeší to třeba v listu Římanům, kde asi také docházelo ke kolizím ohledně zachování dní nebo v dietetických názorech. Jedni chtěli zachovávat dny a předpisy o jídle, jiným to bylo absolutně lhostejné. A Pavel se snaží přimět ty věřící, aby měli jeden ke druhému úctu a respektovali se navzájem. Aby ti, co to zachovávají, neodsuzovali ty, kdo to nezachovávají, že jsou méně zbožní. A ty, co to nezachovávali, aby se neposmívali těm, co to zachovávají, proč se ještě drží takových zbytečností. Ale pokud někdo zachovávání svátků a dnů či jiných předpisů činil středobodem křesťanského života nebo dokonce jako podmínku spásy, tam se ozval ostře proti. A to patrně hrozilo v té Galácii.

Ale je to nakonec výzva pro křesťany i dnes, abychom nestavěli něco na místo, které tomu nepřísluší. Abychom třeba nestavěli své (byť dobré a osvědčené) tradice a názory příliš vysoko. Aby se středobodem našeho křesťanského života nestalo dodržování toho, co se má a musí. V tom středu musí zůstat Kristus a náš živý vztah s ním. Naše i církevní či sborové tradice nám mohou jistě pomáhat na cestě za Kristem, ale nesmí se stát samoúčelnými, nesmíme je dodržovat jen pro ně samé. Mají své místo jen tehdy, pokud nás vedou blíže ke svobodě v Kristu.

A tak rozumíme Pavlově obavě o galatské křesťany: „*Bojím se, aby úsilí, které jsem vám věnoval, nebylo nakonec nadarmo*“ (v. 11). Kdyby se mezi nimi ztratila jedinečnost a postačitelnost Kristova, bylo by Pavlovo úsilí marné. Obrátili by se k něčemu dávno překonanému a neplodnému.

2. Pavel a Galatští

Doposud na ně Pavel apeloval teologicky. Výkladem evangelia. Nyní s nimi hovoří na osobní rovině, řekli bychom **otcovsky**. Hledá k nim různé cesty, jak je oslovit. „Když na ně nestačí věcné argumenty, které dosud uvedl, začíná narážet i na poměr, který byl a je mezi ním a Galatskými. Je to argument srdce, který je přednesen s velkým afektem, aby určitě zapůsobil“¹: „*Snažte se mi porozumět, bratři, jako já mám porozumění pro vás; prosím vás o to. Nic jste mi neublížili*“ (v. 12). Dosl.: „*Buďte jako já, protože já jako vy*“. To nám asi zní trochu jako hádanka, že? Dá se to chápat tak, že Pavel si přeje, aby Galatští byli jako on teď (buďte jako já), tedy, aby byli zralí jako on v křesťanské svobodě, jakou dává Kristus. Proč? Protože „já jako vy (byl)“. Pavel byl dříve jako Galatští v současné době, tedy oddán zákonu, ale má tu zkušenost, že to nevedlo k cíli. Tedy ve smyslu – buďte jako jsem teď já, protože já jsem si už dávno před vámi prošel týmž otroctvím, do jakého se vrháte teď vy, a mohu vám potvrdit, že je to slepá cesta. Buďte jako já, protože já jsem *byl dříve* jako vy teď, pod zákonem – a mohu vám potvrdit, nebylo to životné. „*Snažte se mi porozumět, bratři, jako já mám porozumění pro vás*“ – já moc dobře rozumím vaši upřímné snaze plnit Boží zákon. Kdo by tomu měl rozumět víc, vždyť já sám jsem v tom byl nadmíru horlivý. Ale pochopte, i vy mě, že tudy cesta ke spáse nevede. Vede jen přes vysvobození skrze Krista.

Vždyť dříve mezi námi bylo tolik porozumění. „*Ničím jste mi neublížili*“, pokračuje Pavel. Co se to vlastně stalo? Co to mezi nás vlezlo? Vždyť jste mě dříve přijímali s takovou láskou, navzdory mým slabostem, nemocem a neduhům: „*Víte, že jsem byl nemocen, když jsem u vás poprvé zvěstoval evangelium. Vy jste se však ode mne neodvrátili s ošklivostí, ačkoli to pro vás bylo pokušením, ale přijali jste mne jako posla Božího, jako Krista Ježíše*“ (v. 13-14). Galatští na počátku dychtivě přijali Pavla a především jeho poselství i Ježíši Kristu. Pavel byl nemocen, když k nim poprvé zavítal. Některé by to možná odradilo, někteří by možná raději silné, dynamické, osobnosti plné vitality a sil. Ale Pavel byl nemocen. Patrně to nebyla jen rýma. To by asi Pavlovi nestálo za to to zmiňovat. V pozadí byl patrně nějaký výraznější neduh, který byl zjevný a patrný. Zřejmě takového druhu, že někteří by se od Pavla i štitivě odtáhli (dosl. vyplivli by ho). Nevíme, o jaký neduh se jednalo. Ale mohl se stát pro Galatské pokušením Pavla odmítnout. Možná ve smyslu: Co s takovým lazarem?

Ale oni tak neučinili. Přijali Pavla navzdory jeho zdravotním problémům jako posla Božího, jako samého Krista: „*Nijak vám nevadila má tělesná slabost, když jsem k vám poprvé mluvil o Kristu. Nedali jste najevo pohrdání ani nelibost nad mou ubohou tělesnou schránkou; naopak, přijali jste mne jako skutečného posla od Boha, jako samého Ježíše Krista*“ (SNC). Kam se to všechno podělo? To už není teologický argument, ale „argument srdce“ (Gábriš), naléhání na prožitek vztahu. „*Kam se podělo to vaše nadšení? Mohu vám dosvědčit, že kdyby to bylo možné, byli byste pro mne obětovali vlastní oči*“ (v. 15). Z toho někteří usuzují, že mohlo jít o oční nemoc (srov. 6,11 – velké písmo), ale nemusí to tak být. Vlastní oči byste mi darovali, jak jste mě milovali. Takovou jste ke mně měli úctu a lásku. Zahodíte to všechno ve jménu „nového učení“? „*Stal jsem se vaším nepřítelem tím, že vám říkám pravdu?*“ (v. 16). „*Oni se o vás horlivě ucházejí, ale nemyslí to dobře; chtějí vás připravit o spásu a strhnout vás na svou stranu*“ (v. 17). Pochopte, že ne každý, kdo se o vás uchází, přináší dobro. Judaisté byli ve svém přesvědčování velmi horliví. Ale vždyť oni vás **chtějí připravit o spásu!** Chtějí vám vzít to, co znamená Kristus a uvrhnout vás do strašlivého otroctví. Z otroctví modlám jste se vymanili a do nového otroctví se vrháte. V tom, co vám hlásají, není spásy ani za mák. Cožpak to nevidíte. Kdysi byste mi dali vlastní oči. Ale teď byste potřebovali vy, aby vám někdo dal nové oči, abyste prohlédli, kam se to vrháte. „*Je správné horlit, ale pro dobrou věc a vždycky, nejen tehdy, když jsem u vás, moje děti*“ (v 18).

3. Znovu vás v bolestech rodím

Je přímo cítit, jak Pavel stupňuje své naléhání. Nejprve je oslovuje „bratři“ a nyní už „dětí moje“. Nezbyvá mi, než abych vás znovu rodil do podoby Kristovy. Jedny porodní bolesti s nimi už Pavel zažil na začátku, když se obraceli od pohanství ke Kristu. Nyní je znovu v bolestech rodí, aby se ke Kristu navrátili (v. 19). A je to těžký porod. Možná že i těžší, než na začátku. Pavel se musí svěřit s tím, že si vlastně s těmi Galatskými neví rady: „*Jak bych teď chtěl být u vás a najít pro svou řeč pravý tón, vždyť si s vámi nevím rady!*“ (v. 20). I veliký apoštol znal tíhu bezmoci. Snaží se působit jak jen může, ale přesto ví, že to nemá v rukou. Tady musí zasáhnout Pán. Pavel argumentuje teologicky i lidsky vztahově, otcovsky, ale nemá to v rukou. Tak rád by našel tón, kterým by je přesvědčil. Ale přiznává svou bezradnost. Je to vlastně velmi emocionální pasáž. A Pavel se snaží cíleně své emoce na Galatské

¹) Karol Gábriš, Galatským, str. 166

přenést. Nevyhýbá se emocím. Není nějak vyčítavý, útočný, kritický. Spíše mluví o sobě, o své bolesti a bezradnosti. To je, myslím, vždycky lepší způsob, než útočit a obviňovat, raději dát nahlédnout do svého vlastního srdce. Je zajímavé, že Pavel tímto velice osobním a emocionálním způsobem nepohrdá. Neargumentuje pouze věcně teologicky. Ale právě tak za dobré vidí i zapojit emoce. A dělá to zralým způsobem. Tedy i emoce mají své místo v pastorační práci. Vždyť nejde jen o nauku, ale také o vztah mezi lidmi a lidí s Kristem.

BH 20.1.2021 CB P3 M. Žemlička